HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

חדא הוא דחד טעם הוא דמשום דקאמר רבי אלעזר מחלוקת בשאין חייב מודה הוא מתרץ הכי תיובתא דשמואל בתרתי חדא כרבי אלעזר דהא מוקי מתניתין בשאין חייב מודה וחדא [ג]דאמר שמואל מצא שטר הקנאה בשוק יחזיר לבעלים [ד]ולא חיישינן לפרעון תיובתא הכא אע"פ ששניהם מודים לא יחזיר לא לזה ולא לזה אלמא חיישינן לפרעון וכל שכן הכא דלא מודה לזה דחיישינן לפרעון אמר שמואל מ"ט דרבנן [א]סברי [ב]אחריות טעות סופר הוא א"ל רבא בר איתי לרב אידי בר אבין ומי אמר שמואל הכי והאמר שמואל שבח שפר ושעבוד צריך לימלך לימא מאן דאמר הא לא אמר הא לא קשיא כאן במקח וממכר דלא יהיב אינש זוזי בכדי כאן במקח וממכר דעביד אינש דזבין ארעא ליומיה כי ההיא דאבוה בר איהי זבין עלויתא מאחתיה אתא בעל חוב טרפא מיניה אתא לקמיה דמר שמואל אמר ליה כתבה לך אחריות אמר ליה לא אמר ליה אם כן זיל לשלמא א"ל והא מר הוא דאמר אחריות טעות סופר הוא א"ל הני מילי בשטרי הלואה אבל בשטרי מקח וממכר לא דעביד אינש דזבין ארעא ליומיה [ז]אמר אביי ראובן שמכר שדה לשמעון באחריות ובא בעל חוב דראובן וקא טריף ליה מיניה [ח]דינא הוא דאזיל ראובן ומשתעי דינא בהדיה ולא מצי א"ל לאו בעל דברים דידי את דא"ל דמפקת מיניה עלי דידי הדר איכא דאמרי [ט]אפי' שלא באחריות נמי דא"ל לא ניחא לי דליהוי לשמעון תרעומת עלי ואמר אביי [י]ראובן שמכר שדה לשמעון שלא באחריות ויצאו עליה עסיקין עד שלא החזיק בה יכול

ומשני **חדא הוא דחד טעמא הוא**. טעם אחד הזקיקו לרבי אלעזר לומר את שאיתן דמשום דקאמר מחלוקת דמתניתין בשאין חייב מודה הוא שאינו גובה אלמא יכול הוא לפייס אבל כשחייב מודה דברי הכל יחזיר הוא דקתני לפייס אבל כשחייב מודה דברי הכל יחזיר הוא דקתני לקנוניא: **שטר הקנאה**. לגבי למימר כתב לגוה ולא לוה להא אפילו לא לוה **שעביד נפשיה**: **ולא חיישינן לפרעון**. אפילו אין חייב מודה אפשר דאיתא דפרעיה מקרא הוה קרע ליה והכא קתני לע"פ שאומדים מודים כו': **וכ"ש כשאינו מודה**. והא לא קשיא לר' אלעזר הוא אחר בשאין חייב מודה אפילו לא יחזיר אוש שטר הרעות לגבות דהאי דקאמר ר' אחיר יחזיר משום דלאו בר גבייה הוא: **מאי טעמייהו דרבנן**. למאי כי אין גובה אלא מן המשועבדים: **אחריות טעות סופר הוא**. כשאינו כתוב בשטר סופר הוא שטעה לגבי זה לא לוה לו מעותיו בלא אחריות נכסים לפי שדי אינש זוזי בכדי: **שבח שפר ושעבוד צריך לימלך**. הסופר צריך לימלך במוכר שמה לאחרינו ליטעול היאנו אם יקבל עליו לכתוב בשטר המכירה שהוא שיעבד לו נכסיו למכירה זו שאם יבא בעל חובו ויטרפנה מן הלוקח שיגבה לוקח זה הקרן והשבח שהשביח בה לפני טירפא משפר עידית שבנכסים ואם לא נמלך בו לא יכתוב שיש מוכר שאין מקבל עליו אחריות ואף אם קבל על הקרן לא קבל על השבח ואף אם קבל על שניהם לא קבל להגבותו מן העידית אלא מן הבינונית. אלמא לאו טעות סופר הוא לחיכא למימר אמליך ביה ולא קבל עליה: **לימא מתני' דלמר הא**. משמיה דשמואל: **לא למר הא**. ומשומלי אינהו אליבא דשמואל: **בשטרי הלואה**. טעות סופר הוא כיון דלא אכיל פירות ולא מתהני מידי לא שדי זוזי בכדי לאחופיה אלא אחריות וחה יכמור נכסיו וכשיבא לגבות לא ימצא כלום: **עציד ליגב דזבין ארעא ליומא**. לספק יום אחד שמא לא יטרפוה ממנו ואם יטרפוה שמא לזמן מרובה ואוכל בתוך כך פירות הרבה: **זיל לשלמא**. אין כאן עוד דין שמחלת על הכל: **באחריות**. אם יטרפוה ממנו יגלה לו: **לשמעוויי דינא בהדיה**. דבע"ח ולקלקו מעל שמעון בכל טענה שיוכל לטעון ולומר פרעתיך כך וכך או כך וכך יש לי עליך תביעה ואני מעכב אוכ זה מחתיו: **ולא מצי**. בע"ח למימר ליה לאו בעל דבריס דידי את בדבר זה קרקע שמעון אני נוטל אם יש לך תביעה עלי העמידני בדין: **דמפקת מיניה עלי הדר**. מה שאתה מוציא משמעון יחזור עלי: **עסיקין**. עוררין כמו התעסקו עמו (בראשית כו): יכול

יגלגל עליו שבועה שלא פרע אבל לשמעון לא יגבע שלא שבועה דרבנן ובפרק הכותב (כתובות דף פח.) אמר מי פקח הוא מייתי ליה לידי שבועה לאורייתא אלמא יש חומר בשבועה לאורייתא יותר משבועה לרבנן בגרות דולקות ועודות נפוחות דכמפרש בשבועות הגאומים[ט] ועוד נפקא מינה כגון שראובן פקח ובעל דברים ועוד שאינו מעיז ברצון נגד ראובן לפי שידע שפרעו או אם יכול ראובן ללכת עמו לב"ד הגדול ושמעון אינו יכול [וע"ע תוס' כתובות נב: ד"ה דינא הוא וכו'] : **ויצאו עליה עסיקין**. פי' עוררין ולא לגמרי מדמפליג בין מכר בשחריות ללא בשחריות וכן מוכח פ' שבועת העדות (שבועות דף לח. ושם) ומשמר לא טוב עשה וגו' זה הלוקח שהיה שים עליה עסיקין ואי לגמרי תפס עליו ברכה: **עד שלא החזיק בה בו'**. תימה היכי מיירי אי גם לא נתן מעות פשיטא דיכול לחזור בו דלפילו מי שפרע ליכא ואי נתן המעות ממאי יכול לחזור בו והא קרקע נקנית בכסף אם לא נעמיד בשטרא דלא קנו בכספא ועוד משמחזיק בה אינו יכול לחזור בו אבל בשחריות יכול לחזור בו אמאי יכול לחזור בו כיון שנתן מעות ועוד חזקה כמשפט ועוד חזקה דליים אמרי לא משכחן בשום מקום ולמה ליה חזקה לתנן במתני' (ב"ב ד' מב.) דעבד גדר ופרץ ועוד מאי שנא הכא שמוכל מאימתי הוי חזקה יותר מבשום מקום דבכמה מקומות מזכיר חזקה ולא בעי מאימת הוי חזקה ופירש"י דמיירי כגון שקנאה בקנין גמור כגון בחליפין ולא נתן מעות וקאמר עד שלא החזיק בה חזקה דמפרש בתר דמי דליים שלא הלך לאכרה ולראבה ולא ממכה דעתיה יכול לחזור בו משהחזיק בה שהלך לאכרה ולראבה הינו יכול לחזור בו אבל בשחריות יכול לחזור כיון שלא נתן מעות ים עוררים הואיל וקופו לשלם מעותיו עתה שהם בידו יעכבם ות"ס דליים ממילי הינה חזקה גמורה שלא לראותה אם היא מיושבת על לבו ות"ת בשהחזיק בה ממאי הינו יכול לחזור בו כיון שלא נתן מעות ליתא ליה שקול מראע בזוזך תפילו אית ליה זוזי לפי המפרשים לפילו אית ליה זוזי מי לסלק ליה לבע"ח בשאר בדברים וגרסינן בהמוכר פירות (ב"ב ד' נב: ושם ד"ה אי) אי לתנהו להנהו זוזי כו' וי"ל דהכא מני ת"ל מראע אינה שוה כפי מעותיו לפי שים עליה עוררים אבל שור שנגח כיון דמייקר שוה מעותיו שפיר:

ומ"מ אית ליה מסברא דלפרישים לעיל (דף יג: ד"ה דברי) דמי לא גבי ממשעבדי לא גבי נמי מבני חרי כמו לר"מ: **שעבוד צריך לימלך**. בשטרי מקח ומי לא כתבו מבני חרי נמי לא גבי אי בעל חוב טרפה לה כדאמר בסמוך אפי' שלא בשחריות דלא ניחא לי דלהוי תרעומת דשמעון עלי אלמא לא הדר עליה אבל אי הגזלן אפילו גגזל טרפה חוזר על הגזלן אפילו בלא אחריות ואפילו ממשעבדי כיון דהוי מקח טעות הוי ליה שטר הלואה והשתא ת"ש דלא קאמר הכא פירי דמיירי שעבוד חוב טרפה ולית ליה פירי כדאמר לקמן (דף טו.) בעבד חוב גובה את השבח שבח אין פירי לא ניחא נמי דלקמן (שם) אמר שמואל אמליך וכתוב שפרע ושבחא ופירי ולא קאמר שעבוד כדהכא משום דלקמן מיירי בגגזל שטרפה אף בלא כתיבת שעבוד חוזר עליו ואפי' ממשעבדי והיינו טעמא דפריסים דכיון דיש לו שטר מקח והרי מקח בטל בגזלה היתה והוי ליה שטר הלואה דאמריגן בית אחריות טעות סופר הוא והא דלמר אמר שמואל אמר שמואל הכי והא אמר שמואל שפר שבח ושעבוד צריך לאימלוכי ביה לאו מכלל שאם לא נמלכו ביה אין כותבין ואי לא כתיב ליה [ו] לא שפר ולא שבח ולא שעבוד דהוא אחריות ואי אמרת אחריות טעות סופר הוא ואע"ג דלא כתב כמאן דכתב דמי אמאי לית ליה שעבוד. ופריך לא קשיא הא דאמר אחריות טעות סופר בשטרי הלואה ומתני' ומתניתא בשטרי הלואה אבל בשטרי מקנה לא אמרי' טעות סופר הוא דעביד מאן דזבין ארעא ליומיה כי הא דאיבות בר איהא זבן עליותא מאחתיה וכו' ובהא אמר שמואל צריך לאימלוכי ולית הלכתא כשמואל אלא כדאסקינן לשמעתא והלכתא אחריות טעות סופר הוא בין בשטרי הלואה בין בשטרי מקח וממכר. המוכר שדה לחבירו [ז] שלא באחריות

[א] לקמן טו:, [ב] [לעיל יג: וש"נ], [ג] [לקמן טו: כתובות קד: ב"ב קסט:], [ד] ב"ק ח: כתובות נב: [ע"ש], [ה] [עיין ערוך ערך הסם].

מוסף רש"י

שטר הקנאה. שקנו ממנו שפלגלו לא יהיה המעות שניצד עמהן לשלמס (לקמן טז:). אחריות טעות סופר הוא. שטר שאין בו אחריות גובה מנכסים משועבדים, שלא הלוה זה מעות אלא בשחריות שעבוד נכסיו והסופר טעה (כתובות קד:) אחריות שאינו כתוב בשטר אלא נכתב השטר סתם, טעות וגגנב הסופר הוא ומי שכתב בו אחריות דמי (רשב"ם ב"ב קסט:). **דאזיל ראובן ומשתעי דינא בהדיה**. דבעל חוב לשלקו מלוקו שקרקע נדבעים, אם יבלו להחזיר אוס מניעה על בעל חובו לומר פרעתיך, דקי"ל בסמ' שבועות (מג.) לשע"ג דיקניט שטרא אי לא פרעתיך מישמעא לי לא פרעתיך כעי לישמטוטי (ב"ק ח: וכע"ז כתובות צב:). **ולא מצי א"ל**. בעל חוב להחזיר, או בעל דברים דידיי את. בקרקע זו, שכבר יצמה מרשותך ואינו שיעבודך שקיבלת (ב"ק ח:) חיני טוקף ממך כלום (כתובות צב:). **דא"ל**. לראובן, דמפקת מיניה עלי הדר. מה שאתה מוליא משמעון יחזור עלי, שהרי קבלתי עלי אחריות (ב"ק ח:). **איכא דאמרי אפילו שלא באחריות נמי**. אפילו לא היה שטר אחריות לשמעון, לא מצי למר ליה בעל חוב להראובן לאו מצי למר ליה בעל חוב לדבריס דידי אלא לגבות ממך אחריות שעבוד שלקחת ממנו, מכירה לראובן למעון, שהרי אתה מוציא ממנו בעל כרחך. **ויצאו עליה עסיקין**. עוררין לומר שלנו היא (ב"ק ט:).

[ו] גירסת הגאונים ז"ל וכתב ליה לית ליה לא שפר וכו'.

[ז] גי' הגאונים ז"ל שלא בשחריות ולפלו עליה עסיקין והחזיק בה וכו'.

[ח] [לעיל ג"ל ושם לא כתב ליה לית ליה לא שפר וכו'.

[ט] גרסה דע"ל שלא בשחריות ולפלו עליה עסיקין והחזיק בה וכו'.

קיד א מיי' פ"ח מהל' גזילה והלכיה הל' ו ופי"ט מהל' מכירה הל' ג ופי"ח מהל' מלוה ולוה הל' ג וכפתם לגלי פירש שפין לו עליו אחריות שמע מינה פב"ל טוש"ע מ"מ סי' לט סעיף ו ומי' קיל סעיף ו ומי' רכה סעיף ו:

קמו ב ג מיי' פי"ט מהל' מכירה הל' ט סמג לאוין קט ועשין פב טוש"ע מ"מ סי' רכו סעיף ו:

קמז ד מיי' שם הל' ג טוש"ע שם סעיף ה:

רבינו חננאל

והוא שמואל דאמר המוצא שטר הקנאה בשוק יחזירו לבעלים דלא חיישינן לפרעון משה"ה אמרי' תיובתא לשמואל בתרתי אבל ר' אלעזר לא שמעינן ליה דאמר בהדיא דברי הכל לא חיישינן לפרעון בהדיא. וקי"ל כר' יוחנן דתניא כוותיה ונדחו דברי שמואל ור' אלעזר דהא איתותבו אבל תירוצא דרב אשי ודאביי לא נדחו דהא דר' יוחנן לא הוי להו תיובתא כדפרשינן לעילא. אמר שמואל מאי טעמייהו דרבנן דאמרי שטר שאין בו אחריות גבי אפי' ממשעבדי קסברי אחריות טעות סופר הוא. ומי אמר שמואל הכי והא אמר שמואל שפר שבח ושעבוד צריך לאימלוכי ביה לאו מכלל שאם לא נמלכו ביה אין כותבין ואי לא כתיב ליה [ו] לא שפר ולא שבח ולא שעבוד דהוא אחריות ואי אמרת אחריות טעות סופר הוא ואע"ג דלא כתב כמאן דכתב דמי אמאי לית ליה שעבוד. ופריך לא קשיא הא דאמר אחריות טעות סופר בשטרי הלואה ומתני' ומתניתא בשטרי הלואה אבל בשטרי מקנה לא אמרי' טעות סופר הוא דעביד מאן דזבין ארעא ליומיה כי הא דאיבות בר איהא זבן עליותא מאחתיה וכו' ובהא אמר שמואל צריך לאימלוכי ולית הלכתא כשמואל אלא כדאסקינן לשמעתא והלכתא אחריות טעות סופר הוא בין בשטרי הלואה בין בשטרי מקח וממכר. המוכר שדה לחבירו [ז] שלא באחריות